

Ontwerpbesluit Verlenen ontheffing

Datum
20 december 2023

Zaaknummer
2023-012524

Onderwerp
Wet natuurbescherming -
soortbescherming

Inlichtingen bij
Provincieloket
026 359 99 99
post@gelderland.nl

Blad
1 van 21

Prowind B.V.
T.a.v. [REDACTED]
Assendorperdijk 1
8012 EG ZWOLLE

Locatie
Windpark Horst & Telgt te Ermelo

Gemeenten
Ermelo en Putten

Activiteit
Bouw en exploitatie van 7 windturbines

Beste [REDACTED],

Hierbij ontvangt u een ontwerpbesluit over bovengenoemde aanvraag. Wij zijn van plan u deze ontheffing te verlenen.

De bijlagen zijn onderdeel van dit besluit

Bijlage 1 bevat een toelichting op ons besluit. Ook zijn de voorschriften van deze ontheffing beschreven in bijlage 1. In bijlage 2 is een kaart van het projectgebied opgenomen. Neem beide bijlagen goed door.

Ontwerpbesluit

U ontvangt nu het ontwerpbesluit. U mag pas met de activiteiten beginnen als u het definitieve besluit heeft ontvangen.

Dit ontwerpbesluit maakt onderdeel uit van een provinciaal gecoördineerd besluit dat wij publiceren op www.overheid.nl. Een ieder kan op (onderdelen van) dit gecoördineerd besluit reageren door middel van het indienen van een zienswijze, onder vermelding van zaaknummer 2023-014597. Als wij reacties ontvangen, krijgt u hierover bericht.

Markt 11 | 6811 CG Arnhem
Postbus 9090 | 6800 GX Arnhem

026 359 99 99
post@gelderland.nl
www.gelderland.nl

BNG Bank Den Haag
NL74BNGH0285010824
BIC-code BNG Bank: BNGHNL2G

Btw-nummer: NL001825100.B03
KvK-nummer: 51468751

 provincie
Gelderland

Datum

20 december 2023

Zaaknummer

2023-012524

Blad

2 van 21

Wilt u een zienswijze indienen? Dat kan van donderdag 28 december 2023 tot en met woensdag 7 februari 2024 mondeling door contact op te nemen met het Provincieloket, telefoonnummer 026 359 99 99, schriftelijk via Gedeputeerde Staten van Gelderland, Postbus 9090, 6800 GX Arnhem of digitaal via post@gelderland.nl.

Meer informatie

Heeft u nog vragen? Kijk daarvoor op gelderland.nl. U kunt ook contact opnemen met het Provincieloket via telefoonnummer 026 359 99 99. Houdt u het zaaknummer van deze brief bij de hand. We kunnen u dan sneller helpen.

Met vriendelijke groet,
namens Gedeputeerde Staten van Gelderland,

Robert Peters
Afdelingsmanager Vergunningverlening en Handhaving

Bijlagen

- Bijlage 1 – Toelichting besluit
- Bijlage 2 – Kaart projectgebied

Datum

20 december 2023

Zaaknummer

2023-012524

Blad

3 van 21

BIJLAGE 1 – TOELICHTING BESLUIT

Beslissing van GEDEPUTEERDE STATEN VAN GELDERLAND op het verzoek van Prowind BV, Assendorperdijk 1, 8012 EG Zwolle, hierna te noemen de aanvrager, van 4 oktober 2023 om een ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming, hierna de Wnb.

De opbouw van deze beslissing is als volgt:

- Allereerst worden de ingediende *aanvraag en het procesverloop* toegelicht;
- Daarna volgt het *besluit* met inbegrip van de voorschriften;
- Onder het kopje *beoordeling* wordt de onderbouwing van het besluit gegeven;
- De beslissing wordt afgesloten met een *conclusie en overige verplichtingen*.

AANVRAAG EN PROCESVERLOOP

Op 4 oktober 2023 ontvingen wij een aanvraag van Prowind B.V. voor een ontheffing in het kader van hoofdstuk 3 van de Wnb op grond van artikel 3.1 lid 1 voor het opzettelijk doden van vogels, artikel 3.5 lid 1 voor het opzettelijk doden van vleermuizen en artikel 3.10 lid 1b voor het opzettelijk beschadigen of vernielen van vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de das.

De ontheffing wordt aangevraagd op basis van de in de wet genoemde belangen van de volksgezondheid of de openbare veiligheid en van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.

De aanvraag maakt deel uit van deze ontheffing.

Er is voor het aangevraagde project niet eerder een ontheffing verleend.

Er wordt geen gebruik gemaakt van een gedragscode.

Op 13 en 24 november en 11 december 2023 hebben wij van de aanvrager aanvullende stukken ontvangen.

Er heeft een toets plaatsgevonden naar de effecten van het project en de stikstofdepositie op de Natura 2000-gebieden Veluwerandmeren en Veluwe. De initiatiefnemer heeft een vergunning aangevraagd, bekend bij ons onder zaaknummer 2023-012555.

Op deze aanvraag is afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing verklaard.

Datum
20 december 2023

Zaaknummer
2023-012524

Blad
4 van 21

BESLUIT

Gedeputeerde Staten van Gelderland

HEBBEN BESLOTEN

gelet op de artikelen 3.3 lid 1, lid 4 en lid 5, 3.8 lid 1 en lid 5 en 3.10 lid 2 van de Wet natuurbescherming

ONTHEFFING TE VERLENEN

aan Prowind BV, Assendorperdijk 1, 8012 EG Zwolle

voor de soorten, de verbodsbepalingen en de wettelijke belangen zoals weergegeven in tabel 1.

Tabel 1 Soorten, verboden en belangen

Soort	Verbod	Belang	
Buizerd (<i>Buteo buteo</i>)	Artikel 3.1 lid 1	Het opzettelijk doden van vogels	A
Houtduif (<i>Columba palumbus</i>)	Artikel 3.1 lid 1	Het opzettelijk doden van vogels	A
Kauw (<i>Corvus monedula</i>)	Artikel 3.1 lid 1	Het opzettelijk doden van vogels	A
Koperwiek (<i>Turdus iliacus</i>)	Artikel 3.1 lid 1	Het opzettelijk doden van vogels	A
Spreeuw (<i>Sturnus vulgaris</i>)	Artikel 3.1 lid 1	Het opzettelijk doden van vogels	A
Veldleeuwerik (<i>Alauda arvensis</i>)	Artikel 3.1 lid 1	Het opzettelijk doden van vogels	A
Vink (<i>Fringilla coelebs</i>)	Artikel 3.1 lid 1	Het opzettelijk doden van vogels	A
Gewone dwergvleermuis (<i>Pipistrellus pipistrellus</i>)	Artikel 3.5 lid 1	Het opzettelijk doden van vleermuizen	B
Ruige dwergvleermuis (<i>Pipistrellus nathusii</i>)	Artikel 3.5 lid 1	Het opzettelijk doden van vleermuizen	B
Laatvlieger (<i>Eptesicus serotinus</i>)	Artikel 3.5 lid 1	Het opzettelijk doden van vleermuizen	B
Rosse vleermuis (<i>Nyctalus noctula</i>)	Artikel 3.5 lid 1	Het opzettelijk doden van vleermuizen	B
Das (<i>Meles meles</i>)	Artikel 3.10 lid 1b	Het opzettelijk beschadigen of vernielen van vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen	C

Belang:

- A. Artikel 3.3 lid 4b onder 1 van de Wnb: in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid.
B. Artikel 3.8 lid 5b onder 3 van de Wnb: in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.
C. Artikel 3.10 lid 2: in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.

Aan deze ontheffing zijn op grond van artikel 5.3 van de Wet natuurbescherming de volgende voorschriften verbonden:

Datum

20 december 2023

Zaaknummer

2023-012524

Blad

5 van 21

Algemene voorschriften

1. De ontheffing geldt voor het plangebied aan de Schaapsdijk en omgeving te Ermelo (en gemeente Putten) zoals aangegeven in figuur 1 van bijlage 2.
2. De ontheffing kent een geldigheidsduur van 25 jaar na ingebruikname van het windpark. De gebruiksduur start op het moment van aanmelding van de eerste productie van windenergie bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (=RVO)¹.
3. De ontheffing geldt uitsluitend voor de soorten, verboden en belangen (zie tabel 1).
4. De ontheffinghouder dient direct contact op te nemen met de provincie Gelderland indien er verbodsbepalingen worden overtreden, waarvoor geen ontheffing is verleend. Dit kan het geval zijn als er negatieve effecten optreden op soorten waarvoor geen ontheffing is verleend of als er onverwachte negatieve effecten van de activiteiten optreden. Dit kan via e-mailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer 2023-012524.
5. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder blijft verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.
6. De in voorschrift 5 genoemde (rechts)personen beschikken op de plaats waar de activiteiten van de ontheffing worden uitgevoerd over een (digitale) kopie van deze ontheffing, en tonen deze op verzoek aan de daartoe bevoegde toezichthouders en opsporingsambtenaren.
7. De in voorschrift 5 genoemde (rechts)personen zijn op de hoogte van de inhoud en het doel van deze ontheffing en de daaraan verbonden voorschriften, zodanig dat zij daar ook invulling en uitvoering aan kunnen geven.
8. Indien de ontheffinghouder de ontheffing in zijn geheel wil overdragen dan dient voor deze naamswijziging toestemming te worden gevraagd bij de provincie Gelderland, via e-mailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer 2023-012524.
9. Minimaal twee weken voor aanvang van de werkzaamheden waardoor verbodsbepalingen worden overtreden, waarvoor deze ontheffing is verleend, moet melding worden gedaan van de datum van start van de werkzaamheden bij de provincie Gelderland, via e-mailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer 2023-012524.
10. De veldcheck voorafgaand aan de aanlegwerkzaamheden, het akoestisch vleermuisonderzoek op gondelhoogte van de windturbines en de monitoring dienen te worden uitgevoerd door een ecologisch deskundige² op het gebied van de in tabel 1 genoemde soorten.

¹ Indien de levensduur van het windpark nog niet bereikt is op 25 jaar na ingebruikname en men de turbines nog voor een langere tijd in bedrijf wil houden, dient minimaal 26 weken vóór de einddatum een verlenging te worden aangevraagd via e-mailadres post@gelderland.nl onder vermelding van het zaaknummer.

² De provincie Gelderland verstaat onder een deskundige een persoon die voor de situatie, habitats en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en ((soort)specifieke) ecologische kennis heeft. De ervaring en kennis dient te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus.

Met betrekking tot soorten of specifieke soorten kan als deskundige ook iemand worden aangemerkt die:

- op MBO-niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied) en/of zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming.

Datum

20 december 2023

Zaaknummer

2023-012524

Blad

6 van 21

11. Minimaal twee weken voor aanvang van de werkzaamheden waardoor verbodsbepalingen worden overtreden, waarvoor deze ontheffing is verleend, wordt door de ontheffinghouder een ondertekende opdrachtbevestiging van de ecologische begeleiding verstrekt aan de provincie Gelderland, via e-mailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer 2023-012524. In de opdrachtbevestiging dient een omschrijving van de ecologische begeleiding, de naam en het telefoonnummer van de ecologisch deskundige te worden vermeld.
12. Vanaf het moment dat verstorende werkzaamheden plaatsvinden is de ontheffinghouder ervoor verantwoordelijk dat de ecologisch deskundige tijdens de ecologische begeleiding alle bevindingen bijhoudt in een logboek. In het logboek wordt vermeld op welke data de deskundige aanwezig was, welke werkzaamheden zijn uitgevoerd en begeleid, en hoeveel exemplaren en verblijfplaatsen van welke beschermde soorten op welke locatie zijn waargenomen. Tevens dienen er duidelijke foto's van de werkzaamheden en de geplaatste voorzieningen te worden opgenomen in het logboek. Het logboek moet altijd aanwezig zijn op de projectlocatie en wordt door de ontheffinghouder op verzoek van een toezichthouder direct overhandigd.
13. Het logboek wordt door de ontheffinghouder uiterlijk twee weken na afronding van de werkzaamheden waarbij ecologische begeleiding nodig was aan de provincie Gelderland verstrekt via e-mailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van zaaknummer 2023-012524.

Soortspecifieke voorschriften

14. Om het aantal slachtoffers onder vleermuizen te reduceren, is een aangescherpte stilstandvoorziening (SVZ) op maat voorgeschreven met onderscheid voor de verschillende turbines en delen van het plangebied, gebaseerd op het veldonderzoek en deskundigenoordeel.

Dit komt neer op complete stilstand van de turbines 1 en 7 onder de volgende voorwaarden:

- in de periode van 1 april tot en met 15 oktober;
- vanaf een uur voor zonsondergang tot een uur na zonsopkomst.

Turbines 2 t/m 6 moeten stilstaan op de momenten wanneer tegelijkertijd aan alle van de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- in de periode van 1 april tot en met 15 oktober;
- tussen een uur voor zonsondergang en een uur na zonsopkomst;
- bij temperaturen boven de 10 graden Celsius;
- bij windsnelheden lager of gelijk aan 6 m/sec, gemeten op gondelhoogte;
- bij droog weer (geen neerslag).

15. Gedurende de eerste drie jaar na ingebruikname van de turbines moet de activiteit en migratie van vleermuizen gemonitord worden middels akoestische monitoringsmiddelen (zoals een batdetector) op gondelhoogte. Ook wordt conform het landelijke monitoringsprotocol voor windparken gemonitord op aanvaringsslachtoffers en wordt de activiteit en gebruik van het leefgebied in de omgeving van het plangebied gemeten. De resultaten worden jaarlijks met de provincie Gelderland gedeeld. Naar aanleiding van de uitkomsten van deze gecombineerde monitoring kan de SVZ worden herzien of verder gespecificeerd, in afstemming met de provincie Gelderland.
16. Gedurende de eerste drie jaar na ingebruikname van de turbines wordt het aantal aanvaringsslachtoffers onder vogels gemonitord door ecologisch deskundigen, conform het landelijk protocol voor windparken. Ook vindt er trekvogelmonitoring plaats in het voorjaar en najaar. De resultaten worden na afronding jaarlijks met de provincie Gelderland gedeeld.

Datum

20 december 2023

Zaaknummer

2023-012524

Blad

7 van 21

17. De nadere uitwerking van de monitoring voor vogels en vleermuizen wordt beschreven in een monitoringsprotocol, dat minimaal 1 maand voorafgaand aan de start van de exploitatie van het windpark aan de provincie Gelderland ter goedkeuring wordt overlegd. De resultaten van de monitoring worden na afloop van de monitoringsperiode, jaarlijks voor een periode van in totaal 3 jaar, gedeeld met het bevoegd gezag.
18. De heiwerkzaamheden moeten buiten het broedseizoen (1 maart tot 1 september) uitgevoerd worden. Heiwerkzaamheden mogen alleen overdag uitgevoerd worden.
19. Indien 's-nachts werken bij overige werkzaamheden (niet bij heien) onontkoombaar is, dan dient er – in de actieve periode van vleermuizen tussen 1 april en 15 oktober – gebruik gemaakt te worden van vleermuisvriendelijk licht om verstoring bij vleermuizen (passerend en foeragerend) – zoveel mogelijk – te voorkomen.
20. De aanleg van het windpark (uitgezonderd de heiwerkzaamheden), dient bij voorkeur buiten het broedseizoen van vogels (1 maart tot 1 september) plaats te vinden. Als er toch in het broedseizoen gewerkt moet worden (uitgezonderd de heiwerkzaamheden), dan moet er eerst een veldcheck uitgevoerd worden en zal, voorafgaand aan het broedseizoen het gebied ongeschikt worden gemaakt worden (kort maaien van de aanwezige vegetatie tot max. 10 cm boven maaiveld) om te voorkomen dat er alsnog vogels tot broeden komen. Tijdens de aanlegfase zal er volgens een ecologisch werkprotocol gewerkt worden.
21. Om effecten op de aanwezige jaarrond beschermde nesten in (de omgeving van) het plangebied in de aanlegfase te voorkomen, moeten alle werkzaamheden (inclusief aanvoer- en transportactiviteiten) plaatsvinden op een minimale afstand van 75 meter van deze nesten. Voorafgaand aan de werkzaamheden moet een veldcheck plaatsvinden.
22. Bij de aanleg van het windpark moet rekening gehouden worden met de kwetsbare voortplantingsperiode van das, die globaal loopt van 1 december tot 1 juli. Zo moet de aanleg en het gebruik van tijdelijke werkwegen en opslagterreinen binnen 500 m van burchtlocaties tussen 1 juli en 1 december plaatsvinden, enkel overdag (als das inactief is). Uitzondering vormen al bestaande wegen, waar al verkeer aanwezig is.
23. Versnippering van leefgebied van (mogelijk) aanwezige soorten wordt voorkomen door geen hekken langs de werkwegen te plaatsen.
24. De werkzaamheden mogen niet eerder starten nadat door een ecologisch deskundige² vooraf in het veld een controle is uitgevoerd, waaruit blijkt dat er geen nesten in gebruik zijn of andere beschermde diersoorten in het plangebied gedood en/of verstoord kunnen worden bij uitvoering van de werkzaamheden (red: natuurvrijverklaring).

BEOORDELING VAN DE AANVRAAG**Project***In de aanvraag beschreven project*

Aan de westzijde van de Riebroekersteeg en Riebroekseweg te Telgt (gemeente Ermelo) ligt een agrarisch terrein met bouwland en weiland. De initiatiefnemer is voornemens om hier een windpark met 7 windturbines te realiseren (zie figuur 1 in bijlage 2). De dichtstbijzijnde gebouwen betreffen een aantal boerderijen en stallen op een minimale afstand van 300 meter vanaf de turbinelocaties (turbines 1, 2, 5 en 6). Het gebied wordt op verschillende plekken gekruist door smalle sloten/greppels. Een aantal van de akkerpercelen wordt tevens begrensd door opgaand groen in vorm van een bomenrij of houtwal (met zwarte els, es, populier, wilg en/of berk), vooral aan de oostzijde en zuidzijde van het plangebied. Op circa 200 meter ten westen van het plangebied

Datum

20 december 2023

Zaaknummer

2023-012524

Blad

8 van 21

ligt het Natura 2000-gebied Veluwerandmeren. Op circa 3 km ten oosten van het plangebied ligt het Natura 2000-gebied Veluwe. De oostelijke oever van het Nuldernauw (200 m ten westen) ter hoogte van het plangebied is ingericht als een recreatiegebied met strand. Parallel aan het meer loopt hier een voetpad en fietspad. Het plangebied wordt van de Veluwerandmeren gescheiden door de A28 die van zuid naar noord langs het plangebied loopt.

De werkzaamheden bestaan uit het heien van de palen (fundering van de turbines), de aanvoer van turbinesegmenten en het ter plaatse monteren van de windturbines. Voor de aanleg van iedere turbine wordt gebruik gemaakt van een hijskraan, kleine kraan, betonpomp, laadschop, mobiele kraan, spiering, heistelling en trilwals.

Daarnaast is tijdens de aanlegfase sprake van een toename in vervoerbewegingen in het gebied, onder andere voor de aan- en afvoer van materiaal. Het gaat dan zowel om personenauto's als om (zware) vrachtwagens. De werkzaamheden worden gefaseerd uitgevoerd, waarbij 1 werkteam steeds aan 2 turbines tegelijk werkt. Mogelijk kunnen meerdere werkteams parallel werken (meerdere sets van 2 turbines worden dan tegelijk opgebouwd). De planning is om de werkzaamheden in 2025 te starten. De volledige ingebruikname van het windpark is voorzien voor het eerste kwartaal van 2026.

De zeven windturbines worden geplaatst op de coördinaten zoals weergegeven in tabel 2.

Tabel 2 Coördinaten turbines windpark Horst & Telgt

Windturbine	X-coördinaat	Y-coördinaat
WT1	166949.2	479970.5
WT2	166659.3	479487.9
WT3	166491.8	479002.9
WT4	166327.2	478422.1
WT5	166962.3	479000.3
WT6	166796	478438.1
WT7	166313	477918.6

In de bij de aanvraag toegevoegde rapportages 'Ecologisch onderzoek windpark Horst en Telgt, Ermelo | Prowind | Quickscan' (Witteveen+Bos, d.d. 10 november 2023) en 'Ecologisch onderzoek windpark Horst en Telgt, Ermelo en Putten | Prowind | Nader onderzoek vleermuizen' (Witteveen+Bos, d.d. 11 december 2023) en 'Cumulatietoets | Prowind | Windpark Horst en Telgt' (Witteveen+Bos, d.d. 11 december 2023) en 'Vogelonderzoek windpark Horst en Telgt' (Altenburg en Wymenga, d.d. december 2020) en 'Ecologisch onderzoek windpark Horst en Telgt, Ermelo en Putten | Prowind | Activiteitenplan' (Witteveen+Bos, d.d. 11 december 2023) en in de aanvullende informatie van 13 en 24 november en 11 december 2023 zijn opgenomen:

- Het uitgevoerde ecologisch onderzoek en de resultaten;
- Een effectbeoordeling van het project;
- De te nemen mitigerende of compenserende maatregelen;
- Alternatievenafweging;
- Onderbouwing wettelijk belang;
- Beoordeling staat van instandhouding.

Datum

20 december 2023

Zaaknummer

2023-012524

Blad

9 van 21

In de aanvraag beschreven ecologische waarden en de effecten van het project

Er heeft een ecologisch onderzoek plaatsgevonden naar het voorkomen van vogels, vleermuizen en overige soorten in 2020. De aanvrager heeft aangegeven dat de onderzoeken zijn uitgevoerd op basis van het op dat moment vigerende vleermuisprotocol van het Netwerk Groene Bureaus, het EUROBATS protocol en de kennisdocumenten van BIJ12. De (broed)vogelonderzoeken zijn uitgevoerd op basis van veld- en radaronderzoek en volgens de SOVON BMP-methode. Daarnaast is bronnenonderzoek uitgevoerd (teldata watervogels, NDFF) en zijn lokale werkgroepen benaderd.

Risicoanalyse

Op grond van de gegevens in het veldonderzoek is een risicoanalyse per soort uitgevoerd, verdeeld naar aanlegfase en gebruiksfase. In de aanlegfase gaat het om (potentiële) effecten op lokale broedvogels en grondgebonden zoogdieren (das). In de gebruiksfase gaat het om slachtoffers onder vogels en vleermuizen en is getoetst aan de staat van instandhouding van de soorten op grond van de 1%-mortaliteitsnorm. Daarbij is voor 7 vogelsoorten en 4 vleermuissoorten gebleken dat slachtoffers (>1) niet kunnen worden uitgesloten. Voor deze 11 soorten in de gebruiksfase en voor 1 soort (das) in de aanlegfase is de ontheffing aangevraagd (zie tabel 1).

ECOLOGISCHE WAARDEN: VLEERMUIZEN

Tijdens de onderzoeksrondes zijn waarnemingen gedaan van vijf verschillende vleermuissoorten in en rond het plangebied. Dit betreft de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis en een soort van het geslacht Myotis (waarschijnlijk meervleermuis en/of watervleermuis)³.

De hoogste vleermuisactiviteit is waargenomen in het noorden van het onderzoeksgebied, langs de Zeeweg en de Buitenbrinkweg waar verschillende bomenrijen en bosschages aanwezig zijn. Vooral gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis maken gebruik van deze elementen. Het middendeel van het plangebied bestaat grotendeels uit open agrarisch land, zonder verbindende structuren. Hier is dan ook de minste vleermuisactiviteit waargenomen. Het zuidelijk deel kent net als het noordelijk deel een hoge vleermuisactiviteit. Met name meer laatvliegers en rosse vleermuizen zijn hier waargenomen. De activiteit concentreert zich vooral rond de (bosrijke) tuinen langs de Riebroekseweg en in de omgeving van de Waterweg en het landgoed Groot Dasselaar. Ter hoogte van de bomenrij langs de weg naar landgoed Groot Dasselaar zijn tamelijk veel rosse vleermuizen waargenomen, vliegend vanuit het oosten (woonkern Ermelo en verder oostwaarts naar de Veluwe) richting het westen (Veluwerandmeren).

Binnen het plangebied, c.q. de locaties van de windturbines, zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen vastgesteld (open agrarisch veld). In de wijdere omgeving waar bomen en gebouwen aanwezig zijn, zijn vermoedelijk wel meerdere verblijfplaatsen aanwezig. In totaal gaat het naar schatting om 26 verblijfplaatsen van ruige dwergvleermuis (11 zomer- en 15 paarverblijven), 22 verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis (11 zomer- en 11 paarverblijven), 6 verblijfplaatsen van laatvlieger (2 zomer- en 4 paarverblijven) en 4 paarverblijven van rosse vleermuis. Aangenomen wordt dat geschikte verblijven ook als winterverblijf gebruikt worden. Verreweg de meeste verblijfplaatsen hiervan zijn in het noordelijk en zuidelijk deel aangetroffen. In het middendeel gaat het om slechts enkele verblijfplaatsen (zie verder op p. 19 – 22 van het Activiteitenplan³).

ECOLOGISCHE WAARDEN: VOGELS**Weidevogels**

Het plangebied en omgeving bestaan voornamelijk uit agrarisch bouw- en grasland. Tijdens het vogelonderzoek is kievit verspreid over het gebied aangetroffen, waarbij de aanwezigheid zich vooral in de noordelijke helft concentreert. Ook andere soorten zoals tureluur en grutto zijn hier aangetroffen. Voor kievit is een dichtheid van ongeveer 10 territoria per 100 hectare vastgesteld.

³ Ecologisch onderzoek windpark Horst en Telgt, Ermelo en Putten | Prowind | Activiteitenplan (Witteveen+Bos, d.d. 11 december 2023)

Datum

20 december 2023

Zaaknummer

2023-012524

Blad

10 van 21

Voor de andere soorten ligt die tussen de 1 tot 3 territoria per 100 hectare (zie tabel 3.7 en afbeelding 3.3 op p. 23 en 24 van het Activiteitenplan³).

Jaarrond beschermde nesten

In het voorjaar van het vogelonderzoek zijn enkele geschikte nestlocaties voor buizerd aangetroffen in de nabije omgeving van het plangebied. In totaal zijn 3 bezette nesten van buizerd vastgesteld. Van deze lokale broedvogels zijn ook vliegbewegingen waargenomen in (de omgeving van) het windpark. Naast de buizerd zijn ook bezette nesten aangetroffen van sperwer en boomvalk, van elke soort 1 nest (zie tabel 3.7 en afbeelding 3.4 op p. 23 en 25 van het Activiteitenplan³), ten noorden en ten zuiden van het plangebied.

Vliegbewegingen wintervogels

Tijdens de tellingen in de winterperiode zijn 27 vogelsoorten waargenomen. Een deel van deze soorten betreft vogels die in of in de directe omgeving van het windpark verblijven of de nabijgelegen wateren als slaappleats gebruiken. Het gaat om lokale vliegbewegingen van grauwe gans, brandgans, kolgans, buizerd, stormmeeuw, Kievit en spreeuw. Deze soorten zijn frequent waargenomen. Een deel van deze soorten is ook pleisterend waargenomen op de akkers in het onderzoeksgebied. Het gaat om grotere groepen van grauwe gans (tot 1.000 exemplaren), kolgans (900 exemplaren) en brandgans (200 exemplaren) die in de wintermaanden in het gebied foerageren.

Daarnaast zijn er soorten waargenomen tijdens de najaarsmigratie. Het gaat onder meer om zangvogels zoals vink, veldleeuwerik en kramsvogel. Bij de tellingen zijn enkele keren vliegbewegingen vastgesteld van de aalscholver en grote zilverreiger, beide soorten betreffen niet-broedvogelsoorten die zijn aangewezen voor het nabijgelegen Natura 2000-gebied Veluwerandmeren (verder beschouwd bij de Wnb-vergunningaanvraag met zaaknummer 2023-012555). Tijdens de tellingen zijn in het onderzoeksgebied tussen 32 en 101 vliegbewegingen genoteerd. De meeste vliegbewegingen betroffen 1 of 2 exemplaren. Grotere groepen vogels die zijn waargenomen betroffen onder meer Kievit, spreeuw, houtduif, grauwe gans en kolgans.

Uit de gegevens blijkt dat het grootste deel van de vliegbewegingen plaatsvindt op een relatief lage hoogte (tussen 5 en 50 hoogte). Het gaat hierbij vooral om vliegbewegingen van grauwe gans, die vanaf de Veluwerandmeren op lage hoogte komt aanvliegen. Andere soorten zoals houtduif, grote zilverreiger en spreeuw passeren ook onder de 50 m. Ongeveer 25% van alle vliegbewegingen vindt plaats binnen de zone van de 75 en 245 m (de rotorzone van de turbines; afbeelding 3.5 op p. 26)³.

ECOLOGISCHE WAARDEN: OVERIGE SOORTEN

Uit nadere informatie van de lokale dassenwerkgroep blijkt dat er in de omgeving van het plangebied enkele dassenburchten aanwezig zijn. Het gaat in ieder geval om één burcht op circa 700 meter afstand van het plangebied en om minimaal één burcht op 500 meter afstand van het plangebied. Het plangebied zelf kan onderdeel uitmaken van het foerageergebied van das. Belangrijke onderdelen van het foerageergebied van das zijn bijvoorbeeld bemeste graslanden. In dergelijke graslanden kan de das op gemakkelijke wijze regenwormen vinden. Voor dassen is het van belang dat er in een straal van 500 meter rondom de burcht voldoende voedsel te vinden is, met name van hun hoofdvoedsel regenwormen. De zone binnen 500 meter is dan ook aangemerkt als essentieel foerageergebied. De beoogde locaties van de turbines liggen buiten deze zone, maar het plangebied kan wel in gebruik zijn als (niet-essentieel) foerageergebied door das.

EFFECTEN OP ECOLOGISCHE WAARDEN**Effecten aanlegfase**

Tijdens de aanlegfase is er geen sprake van aanvaringsslachtoffers. Wel bestaat de mogelijkheid op verstoring ten gevolge van geluid, beweging en trillingen. Ook kan dit mogelijk leiden tot vernietiging of verstoring van nesten en/of eieren van vogels, habitatverlies van vogels en grondgebonden zoogdieren. Jaarrond beschermde nesten en verblijfplaatsen van vleermuizen zijn

in het plangebied niet aanwezig. De werkzaamheden moeten dusdanig uitgevoerd worden zodat effecten op soorten voorkomen, dan wel beperkt, worden (zie voorschriften 14 – 23 van deze ontheffing) door onder andere het nemen van preventieve maatregelen zoals niet heien (werken) tijdens het broedseizoen, het mijden van werken in gebieden nabij dassenburchten in de kwetsbare voortplantingsperiode (1 december tot 1 juli), het mijden van 's-nachts werken en het niet plaatsen van hekken om versnippering en barrièrewerking te voorkomen.

Effecten gebruiksfase

VLEERMUIZEN

In het Activiteitenplan³ zijn de effecten beschreven op aanvaringslachtoffers, vaste rust- en verblijfplaatsen en vliegroutes van vleermuizen. Voor de soorten gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis is berekend dat zij meer dan incidenteel slachtoffer kunnen worden in windpark Horst & Telgt. Ook is er een belangrijke vliegroute van rosse vleermuis vastgesteld ter hoogte van windturbine 1 en 7. Aanvaringslachtoffers onder de meervleermuis en watervleermuis worden gezien hun geringe voorkomen niet verwacht, zodat daarvoor ook geen ontheffing is gevraagd. Wel worden mogelijke (al dan niet cumulatieve) effecten op *alle* vleermuissoorten middels de voorgeschreven stilstandvoorziening (zie voorschriften 14 – 17) gereduceerd, dan wel voorkomen. Turbines 1 en 7 kennen een verzaamd stilstand pakket vanwege de vastgestelde vliegroutes en hogere kans op aanvaringslachtoffers. Voor vleermuizen zijn deze turbines in feite 'afwezig'.

Aanvaringslachtoffers windpark Horst & Telgt

In windparken in half open (extensief) agrarisch landschap vallen doorgaans 2-5 vleermuislachtoffers per turbine per jaar⁴. Voor windpark Horst & Telgt met 7 windturbines worden daarom 14 tot 35 slachtoffers per jaar verwacht. Het verwacht aantal slachtoffers is echter niet bij elke windturbinelocatie gelijk. Op basis van het vleermuisonderzoek is vastgesteld dat in het uiterste noorden en zuiden van het gebied meer vleermuizen overvliegen; centraal in het gebied is de vleermuisactiviteit lager. Uitgaande van een worstcase situatie waarbij voor het gehele windpark 35 slachtoffers worden verwacht en rekening houdend met het totaal aantal waarnemingen per turbinelocatie, worden bij de turbinelocaties 1 t/m 7 respectievelijk 7, 5, 4, 4-5, 4, 4-5 en 6 slachtoffers onder vleermuizen per jaar verwacht.

Aanvaringslachtoffers per soort

Ook de soortensamenstelling verschilt per turbinelocatie. Zo is voornamelijk in het uiterste noorden (turbine 1) en zuiden (turbine 7) het aandeel waargenomen rosse vleermuizen groot. Op basis van de resultaten van het veldonderzoek is voor iedere turbinelocatie berekend hoeveel slachtoffers van elke soort er worden verwacht. Hierbij is ook gecorrigeerd voor het feit dat sommige soorten vaker op hogere hoogte vliegen dan andere soorten (gebruik makend van correctie coëfficiënten). De resultaten per turbinelocatie zijn weergegeven in tabel 4.1 op p. 33 van het Activiteitenplan³. Voor het gehele windpark worden in totaal 2, 6, 1 en 26 slachtoffers verwacht onder respectievelijk de soorten gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis (zie tabel 3).

Cumulatieve effecten

Naast windpark Horst en Telgt zijn er in de omgeving ook andere projecten die effect kunnen hebben op dezelfde lokale vleermuispopulaties. Hier gaat het specifiek om de projecten windpark Lorentz-Harderwijk en windplan Groen (Fl.), die zorgen voor mogelijke aanvaringslachtoffers onder dezelfde lokale populaties van gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis en laatvlieger⁵. De cumulatieberekeningen zijn weergegeven in tabellen 3 en 4.

⁴ Schmidt A. 1994. Phanologisches Verhalten und Populationseigenschaften der Rauhauffledermaus Pipistrellus nathusii, In Ostbrandenburg. Nyctalus 5:77-100.

⁵ 'Cumulatietoets | Prowind | Windpark Horst en Telgt' (Witteveen+Bos, d.d. 11 december 2023)

Datum

20 december 2023

Zaaknummer

2023-012524

Blad

12 van 21

Ter beoordeling van het effect van het windpark op de lokale vleermuispopulaties, zijn de inschattingen van de jaarlijkse slachtoffers (inclusief cumulatie) vergeleken met de huidige staat van instandhouding van de relevante vleermuissoorten. Hiertoe is het aantal aanvaringsslachtoffers vergeleken met 1% van de gemiddelde jaarlijkse sterfte van de lokale populatie (1%-norm).

Tabel 3 Overzicht benaderingen populatiegroottes van vleermuizen, natuurlijke sterftecijfers en aanvaringsslachtoffers enkel en in cumulatie, in relatie tot de 1%-mortaliteitsnorm³

Soort	Geschatte populatie-grootte Nederland	Gemiddelde populatie-dichtheid Nederland	Geschatte grootte lokale populatie (<30 km straal)	Jaarlijkse natuurlijke sterfte lokale populatie	1%-norm	Maximale sterfte WP Horst & Telgt	Maximale sterfte in cumulatie
<u>Gewone dwergvleermuis</u>	200.000	6/km ²	16.965	3.393 (20%)	33	2	16 toekomst: 12
<u>Ruige dwergvleermuis</u>	40.000	1,2/km ²	3.393	1.120 (33%)	11	6	18 toekomst: 14
<u>Laatvlieger</u>	10.000	0,3/km ²	848	110 (13%)	1	1	<3
<u>Rosse vleermuis</u>	4.000	2,4/km ² bos	1.094	481 (44%)	4	26	27

Uit tabel 3 blijkt dat de 1%-norm zonder mitigerende maatregelen (red: stilstand of bewezen effectieve alternatieven) in cumulatie met andere relevante windparken in de omgeving overschreden wordt voor ruige dwergvleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis. Zonder het nemen van passende mitigerende maatregelen (maatwerk met stilstand) zijn effecten op de gunstige staat van instandhouding van de lokale populatie van deze soorten niet uit te sluiten. Er wordt een toekomstscenario weergegeven in de tabel. Dit heeft te maken met de herstructureringsfase van windplan Groen (Fl.), die naar verwachting nog tot medio 2029 loopt. Het genoemde toekomst aantal geldt na 2029. Tussen realisatie en ingebruikname van Horst & Telgt (beoogd 2026) en einde herstructurering windplan Groen (2029), is er maximaal 3 jaar overlap en geldt de bovenste waarde.

Aanvaringsslachtoffers in cumulatie met stilstandvoorziening

Om het aantal aanvaringsslachtoffers te reduceren/voorkomen, is er een stilstandvoorziening (SVZ) op maat (zie voorschriften 14 – 17) voorgeschreven. Dit komt in het kort neer op complete stilstand van turbines 1 en 7 in de periode van 1 april tot en met 15 oktober vanaf een uur voor zonsondergang tot een uur na zonsopkomst. Voor turbines 2 t/m 6 geldt de SVZ in diezelfde periode, maar wel beperkter onder een aantal weersafhankelijke voorwaarden. Met deze mitigatie op maat wordt het aantal slachtoffers onder gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis verder gereduceerd zoals weergegeven in tabel 4.

Tabel 4 Overzicht 1%-mortaliteitsnorm van de verschillende vleermuissoorten en aanvaringsaantallen van het windpark onder verschillende stilstand regimes en met of zonder cumulatie³

Soort	1%-norm	Maximale sterfte met enkel stilstand voor turbines 1 en 7 (cut in speed 3,5 m/s)	Maximale sterfte met stilstand voor alle turbines (cut in speed 6 m/s)	Maximale sterfte inclusief cumulatie zonder stilstand (cut in speed 3,5 m/s)	Maximale sterfte inclusief cumulatie met stilstand (cut in speed 6 m/s)
<u>Gewone dwergvleermuis</u>	33	2	0,3	16 toekomst: 12	15 toekomst: <11
<u>Ruige dwergvleermuis</u>	11	4	0,7	16 toekomst 12	13 toekomst: <9
<u>Laatvlieger</u>	1	0,7	0,1	<3	<3
<u>Rosse vleermuis</u>	4	15	2,7	16	3,7

Uit tabel 4 blijkt dat de sterfte onder vleermuizen fors gereduceerd wordt bij hantering van de verscherpte SVZ op maat (zie voorschriften 14 – 17), ook in cumulatie. Voor gewone dwergvleermuis (15, toekomst 11) blijft de sterfte ruim onder de 1%-norm (33). Ook voor rosse vleermuis daalt het aantal slachtoffers (3,7) onder de 1%-norm (4). Dit komt met name door de volledige stilstand die 's-nachts geldt in de actieve periode van vleermuizen voor de turbines 1 en 7, waar de activiteit van rosse vleermuis hoog is. Negatieve gevolgen op de staat van instandhouding van de lokale populaties gewone dwergvleermuis en rosse vleermuis zijn uitgesloten.

Voor ruige dwergvleermuis (13, toekomst 9) geldt dat in de periode 2026 (ingebruikname windpark Horst & Telgt) tot 2029 (afronding herstructurering windplan Groen) een lichte tijdelijke overschrijding van de 1%-norm (11) plaatsvindt. Na herstructurering is dit aantal berekend op 9. Bovendien wordt het aantal slachtoffers in windpark Horst & Telgt met de verscherpte SVZ op maat gereduceerd tot <1 slachtoffer per jaar (0,7). Deze conclusie wordt bevestigd middels een zogenoemde 'Potential Biological Removal' (PBR) analyse (zie p. 38 van het Activiteitenplan³). Een analyse van de PBR heeft ten doel een inschatting te geven hoeveel sterfte een populatie kan dragen zonder negatieve effecten op de levensvatbaarheid van de populatie. Voor ruige dwergvleermuis komt deze voor dit gebied uit op 282 dieren. Dit betekent dat de additionele sterfte die door de populatie van de ruige dwergvleermuis gedragen kan worden 282 slachtoffers bedraagt. Dit is beduidend hoger dan de cumulatieve additionele sterfte die berekend is voor het windpark Horst en Telgt, Lorentz-Harderwijk en Windplan Groen (in de herstructurering) samen. De cumulatieve additionele sterfte is dusdanig onder de PBR dat een negatief effect op de staat van instandhouding van de betrokken populatie van de ruige dwergvleermuis met zekerheid uitgesloten is.

Voor laatvlieger komt het aantal op <3 slachtoffers per jaar uit. Ogenschijnlijk is dit meer dan de 1%-norm (1), maar hier moet een kanttekening geplaatst worden. Ten eerste is van windplan Groen en Lorentz het exacte aantal slachtoffers niet bekend, maar weergegeven als <1. Vandaar dat dit ook zo meegenomen is in de cumulatietoets. Voor beide parken samen geldt dus <2, waarschijnlijk samen rond 1 slachtoffer per jaar uitkomt. Het aantal slachtoffers in windpark Horst & Telgt is met de verscherpte SVZ gereduceerd tot 0,1 slachtoffers per jaar (praktisch nihil). Ook voor laatvlieger is een PBR-analyse uitgevoerd (zie p. 39 in Activiteitenplan³). Voor laatvlieger komt deze voor dit gebied uit op 19 dieren. Dit is hoger dan de cumulatieve additionele sterfte die berekend is voor het windpark Horst en Telgt, Lorentz-Harderwijk en Windplan Groen samen (max. 3 dieren). De cumulatieve additionele sterfte is dusdanig onder de PBR dat een negatief effect op de staat van instandhouding van de betrokken populatie laatvliegers met zekerheid uitgesloten is.

Datum

20 december 2023

Zaaknummer

2023-012524

Blad

14 van 21

Effecten op vaste rust- en verblijfplaatsen

Er zijn geen vaste rust- en verblijfplaatsen aangetroffen in het plangebied. Daarvoor ontbreekt het aan bomen en gebouwen in het plangebied. Als er met de werkzaamheden bij (tijdelijke) bouwwegen nabij bomen of gebouwen gewerkt wordt, dan moeten deze werkzaamheden overdag plaatsvinden. Bij het gebruik van licht moet dit vleermuisvriendelijk licht zijn. Hiermee zijn effecten op vaste rust- en verblijfplaatsen uitgesloten.

Effecten op vliegroutes of foerageergebied

De zeven windturbines worden in open agrarisch landschap gerealiseerd, overdag en anders met vleermuisvriendelijk licht. In de omgeving van turbine 1 en 7 is een vliegroute van gewone- en ruige dwergvleermuis en een vliegroute van rosse vleermuis aanwezig. Om effecten in de gebruiksfase te voorkomen worden de turbines 1 en 7 in de gehele actieve periode van vleermuizen (tussen 1 april en 15 oktober) tussen een uur voor zonsondergang en een uur na zonsopkomst stilgezet.

Overige vleermuissoorten

Onder de andere in het plangebied voorkomende vleermuissoorten (meervleermuis en watervleermuis) worden geen jaarlijkse slachtoffers verwacht. Er is hooguit sprake van incidentele, niet voorzienbare sterfte (<1 slachtoffer per jaar, geen Wnb-ontheffingsplicht). Voor windpark Horst & Telgt is een verscherpte SVZ op maat voorgeschreven om slachtoffers onder vleermuizen verder te reduceren zie voorschrift 14 – 17 van deze ontheffing). Deze maatregel komt *alle* voorkomende vleermuissoorten in het plangebied ten goede, ook voor die soorten die in principe geen aanvaringsslachtoffer worden.

VOGELS

In de beoordeling van de gebruiksfase is naar drie verschillende effecttypen voor vogels gekeken: (1) barrièrewerking, (2) verstoring (en vermijding) en (3) aanvaringsslachtoffers.

1. Barrièrewerking

Barrièrewerking treedt op wanneer vogels hun voedsel- of rustgebied niet kunnen bereiken door de aanwezigheid van de windturbines. Op basis van het gericht vogelonderzoek is vastgesteld dat er geen sprake is van een gestuwde vliegrichting (trekroute) door het windpark. De waargenomen vogelsoorten vlogen in verschillende richtingen, waarbij ook de ruime omgeving van het plangebied werd gebruikt als overvlieggebied. De plaatsing van de turbines zorgt daarmee niet voor een obstructie van een vaste vliegroute. Er blijft ook na realisatie van het windpark voldoende overvliegruimte beschikbaar voor de soorten. Daarmee zijn negatieve effecten op vogelpopulaties als gevolg van barrièrewerking uitgesloten.

2. Verstoring (en vermijding)

Verstoring door geluid wordt vooral veroorzaakt doordat de wieken zich door de lucht bewegen, met de uiteinden als snelst bewegende delen. De geluidproductie is afhankelijk van het type turbine, de windsnelheid en de snelheid waarmee de wieken door de wind draaien. Gemiddeld reikt het geluid van een windturbine enkele honderden meters, waarbij de hoogste geluidverstoring (>50 dB) enkel in de eerste 50 m vanaf de turbinevoet optreedt. Voor niet-broedvogels wordt doorgaans een verstoringscontour van 50 dB gehanteerd. Op de locatie van de turbines is reeds sprake van een geluidsverstoring van 50-60 dB door de snelweg A28. Geluidsverstoring door de turbines valt hiermee in het achtergrondgeluid van de snelweg. Aannemelijk is dat de aanwezige soorten deze mate van 'verstoring' gewend zijn. Negatieve effecten op de aanwezige vogelsoorten als gevolg van geluidverstoring van het windpark zijn uitgesloten.

In theorie zou de (nacht)verlichting van de turbines – ten behoeve van de luchtvaart – kunnen interfereren met de waarneming van de sterrenhemel door vogels waarmee desoriëntatie op kan treden. Onderzoek⁶ toont echter aan dat verlichting van windturbines zeer minimaal qua sterkte en verspreid aanwezig is en daarmee geen verstoring effect heeft op vogels, anders dan bijvoorbeeld vuurtorens of platformen op zee. Effecten op vogels als gevolg van nachtverlichting zijn uitgesloten.

3. Aanvaringsslachtoffers

Risicosoorten

Op basis van verspreidingsgegevens, habitatvoorkeur, vlieggedrag en monitoringsdata uit andere windparken is een lijst samengesteld van 161 vogelsoorten, waaronder potentiële aanvaringsslachtoffers kunnen vallen. Voor enkele soorten kan op basis van het voorkomen in en rond het windpark worden verwacht dat sprake zal zijn van meer structurele en jaarlijkse voorzienbare slachtoffers (>1 per jaar). Dit geldt onder meer voor broedvogels in de directe omgeving van de windturbines, maar ook voor enkele soorten die in de winter van het open grasland en akkergebied in het windpark gebruik maken. Vervolgens is het aanvaringsrisico voor de aanwezige soorten bepaald, verdeeld per soortgroep. Dit betreft de soortgroepen: (1) eenden, ganzen en zwanen; (2) overige watervogels; (3) roofvogels en uilen; (4) zangvogels en (5) overige soorten³.

Effecten op weidevogels

Gezien de rotorhoogte van windturbines en het lage aantal territoria (zie kopje *weidevogels* onder *ecologische waarden: vogels*) zijn de kansen op aanvaringen in het broedseizoen onder (eventueel) aanwezige weidevogels beperkt. De Kievit komt in het onderzoeksgebied in 'de hoogste' aantallen voor (10 territoria per 100 hectare). De risico's op aanvaring voor deze soort in het windpark liggen echter hoger in de andere maanden van het jaar wanneer deze in groepen foerageren. Het aantal aanvaringsslachtoffers onder Kievit en de overige weidevogels is bepaald tussen de 0 en 1 per jaar³. Dit ligt ruim onder de 1%-norm. Ondanks de matig ongunstige staat van instandhouding zijn negatieve effecten op Kievit en andere in het plangebied voorkomende weidevogels uitgesloten.

Effecten op vogels met jaarrond beschermde nesten

De hoogste risico's op aanvaring liggen bij broedende roofvogels in het onderzoeksgebied. Van een aantal soorten is bekend dat deze relatief vaak aanvaringsslachtoffers worden. Uit studies in Noord-Europa blijkt dat buizerd relatief vaak als aanvaringsslachtoffer valt in windparken. Gezien het aanvaringsrisico en de verwachte vliegactiviteit van buizerd zijn periodieke aanvaringsslachtoffers van deze soort (> 1 slachtoffer/jaar; inschatting 1-2 slachtoffers/jaar) niet uit te sluiten. Echter, toetsing aan de 1%-norm (41 dieren/jaar) laat zien dat negatieve effecten op de staat van instandhouding als gevolg van het windpark Horst en Telgt kunnen worden uitgesloten. In cumulatie met andere windinitiatieven komt dit aantal slachtoffers neer op 4 per jaar. Dat is eveneens ruim onder de 1%-norm, waarmee negatieve effecten op buizerd uitgesloten zijn.

Boomvalk en sperwer foerageren, in tegenstelling tot buizerd, niet tot nauwelijks in open gebied. Incidentele slachtoffers kunnen niet worden uitgesloten, maar zullen gezien het beperkte voorkomen (1 nest in de omgeving) en foerageren beperkt zijn. Daarmee blijft de mortaliteit ten gevolge van het windpark ver onder de 1%-norm en zijn negatieve effecten uitgesloten.

Effecten op winter(trek)vogels

Voor de niet-broedvogels die in de winterperiode in het plangebied voorkomen, zijn de kansen op aanvaring berekend. De mortaliteit per soort, zoals berekend met het Flux Collision Model, is weergegeven in tabel 5.2 op p. 46 – 47 van het Activiteitenplan³. De totale mortaliteit onder vogels bedraagt 35,4 slachtoffers per jaar bij de 7 turbines (= 5,1 slachtoffers per turbine per jaar).

⁶ Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (2016). Windturbines en geluid. Publicatie in opdracht van het ministerie van Economische Zaken, RVO-042-1601/FS-DUZA.

Datum

20 december 2023

Zaaknummer

2023-012524

Blad

16 van 21

Uit de analyse blijkt dat voor 21 van de 27 in het gebied vastgestelde soorten incidentele, niet voorzienbare slachtoffers (<1 per jaar) verwacht worden. Aangezien slachtoffers onder deze soorten niet voorzienbaar zijn, wordt voor deze soorten geen ontheffing verleend. Bij 6 soorten is sprake van voorzienbaar meer dan 1 slachtoffer per jaar in het windpark, namelijk houtduif, kauw, koperwiek, spreeuw, veldleeuwerik en vink. De mortaliteit onder deze 6 soorten in windpark Horst & Telgt is getoetst aan de 1 %-mortaliteitsnorm (tabel 5).

Tabel 5 Toetsing mortaliteit 6 vogelsoorten (niet-broedvogels tijdens het winterhalfjaar) met >1 verwacht slachtoffer per jaar

Soort	Populatie in Gelderland	Natuurlijke mortaliteit	1%-norm	Mortaliteit windpark Horst & Telgt
Houtduif	219.691	39,3%	863	8,5
Kauw	58.584	30,6%	179	10,3
Koperwiek	87.877	57%	501	1,6
Spreeuw	292.922	31,3%	917	7,9
Veldleeuwerik	18.308	48,7%	89	1,0
Vink	219.691	41,1%	903	1,4

Uit tabel 5 blijkt dat het windpark Horst & Telgt voor geen van de 6 soorten het 1%-mortaliteitscriterium overstijgt. Daarmee zijn negatieve effecten op de staat van instandhouding van de soorten uitgesloten.

Cumulatieve effecten

Windpark Horst en Telgt zorgt voor een relevant (> 1 slachtoffer per jaar) aanvaringsrisico onder in totaal 7 vogelsoorten (1 broedvogel en 6 niet-broedvogels): buizerd, houtduif, kauw, koperwiek, spreeuw, veldleeuwerik en vink. Om te beoordelen of en in hoeverre het cumulatief aanvaringsrisico onder deze vogels een significant negatief gevolg heeft voor de lokale populaties, is de gecumuleerde mortaliteit onder deze 7 soorten getoetst aan de 1 % mortaliteitsnorm (tabel 6).

Tabel 6 Overzicht cumulatie aanvaringsrisico's van relevante projecten ten aanzien van de 7 vogelsoorten waaronder >1 slachtoffer per jaar verwacht wordt in windpark Horst & Telgt

Windpark	Buizerd	Houtduif	Kauw	Koperwiek	Spreeuw	Veldleeuwerik	Vink
Horst & Telgt	1-2	8	10	2	8	1	1
Pampus	1-2	1-2	-	11-50	3-10	1-2	1-2
Lorentz	-	5	2	-	-	-	-
Cumulatief	4	15	12	52	18	3	3
1%-norm	41	863	179	501	917	89	903

Uit tabel 6 blijkt dat de 1%-norm in cumulatie bij geen van de 7 soorten overschreden wordt. Dit betekent dat ook in cumulatie met andere projecten, het windpark Horst en Telgt niet leidt tot een negatief effect op de staat van instandhouding van de lokale populaties vogels.

OVERIGE SOORTEN

Op lange termijn zorgt de realisatie van het windpark voor oppervlakteverlies binnen (potentieel) foerageergebied van de das. De turbinelocaties bevinden zich echter allen op ruime (> 500 m) afstand van de burchten. Het ruimtebeslag betreft daarmee geen essentieel foerageergebied (foerageergebied direct rond burchtlocatie). Tevens is het totale oppervlakte aan foerageergebied dat verloren gaat beperkt. Het gaat om een areaal van ca. 6 ha. Dit betreft slechts een klein deel van het gehele open agrarisch gebied in en rond het plangebied; zo strekt het agrarisch landschap zich ten zuiden van het plangebied verder tot Bunschoten (circa 15 km). Er wijzigt verder niets in de bemesting van het resterend agrarisch gebied rond de turbines. Ook is het plangebied rondom de

Datum

20 december 2023

Zaaknummer

2023-012524

Blad

17 van 21

turbines (opstelplaatsen) en toegangswegen na realisatie opnieuw toegankelijk en geschikt voor das. Negatieve effecten op das in de gebruiksfase van windpark Horst & Telgt zijn uitgesloten.

Preventieve maatregelen

De heiwerkzaamheden worden buiten het broedseizoen uitgevoerd.

Mitigerende maatregelen*Aanlegfase: das*

Uit nadere informatie van de lokale dassenwerkgroep blijkt dat er in de omgeving van het plangebied dassenburchten aanwezig zijn. Het gaat in ieder geval om één burcht op circa 700 meter afstand van het plangebied en om minimaal één burcht op 500 meter afstand van het plangebied. Een direct effect op de burchten is gezien de afstand tot de bouwlocatie uitgesloten, evenals een (lange termijn) effect op essentieel foerageergebied (zie kopje 'overige soorten' bovenstaand). Wel bestaat de mogelijkheid dat er verstoring optreedt wanneer er bewegingen tijdens transport/opslag binnen 500 meter vanaf de burcht(en) plaatsvinden in kwetsbare perioden van de das. Om mogelijke effecten op das te voorkomen, moet de aanleg en het gebruik van tijdelijke werkwegen en opslagterreinen binnen 500 meter van burchtlocaties tussen 1 juli en 1 december plaatsvinden, buiten de kwetsbare voortplantingsperiode, enkel overdag (als das inactief is). Uitzondering vormen al bestaande wegen, waar in de huidige situatie al verkeer aanwezig is. Ook moet versnippering van het leefgebied voorkomen worden door geen hekken langs werkwegen te plaatsen. Wel kunnen hekken worden geplaatst rond de opslagterreinen.

Gebruiksfase: aanvaringsslachtoffers vleermuizen

Om het (mogelijk) aantal aanvaringsslachtoffers onder de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis (en/of andere vleermuissoorten) te beperken/reducen, schrijven wij aanvullende mitigerende maatregelen voor in de vorm van een aangescherpte stilstandvoorziening op maat (SVZ, zie voorschrift 14 – 17 voor verdere specificaties). Met een SVZ op maat kan het aantal aanvaringsslachtoffers onder vleermuizen tot wel 90-95% (afhankelijk van de intensiteit van de stilstand) verminderd worden (Voigt et al., 2015) en zoals blijkt uit jaardekkend vleermuisonderzoek in Windpark Netterden.

Stilstandvoorziening op maat

Voor windpark Horst & Telgt is op basis van het nader veldonderzoek en deskundigenoordeel een verdeling met verwacht aantal slachtoffers per turbine c.q. per deel van het plangebied berekend. Hieruit blijkt dat de activiteit van vleermuizen verschilt in het plangebied. De activiteit is het hoogst in het noordelijk en zuidelijk gebied rond turbines 1 en 7, en in mindere mate in het middengebied bij turbines 2 t/m 6. Op basis daarvan is een SVZ op maat voorgeschreven. Voor windturbines 1 en 7 betekent dit dat deze in de periode van 1 april tot en met 15 oktober stilstaan tussen een uur voor zonsondergang en een uur na zonsopkomst. Voor turbines 2 t/m 6 betekent dit dat deze in diezelfde periode onder geldende voorwaarden stilstaan (zie voorschrift 14 – 17).

Door juist in de kritische perioden van vleermuizen de SVZ op maat te hanteren, wordt de kans op aanvaringsslachtoffers verder gereduceerd. Met de aangescherpte stilstand komt de sterfte van windpark Horst & Telgt neer op 0,3 gewone dwergvleermuizen, 0,7 ruige dwergvleermuizen, 0,1 laatvliegers en 2,7 rosse vleermuizen, allen onder de 1%-norm. In cumulatie met omliggende windparken blijft de sterfte bij in ieder geval gewone dwergvleermuis en rosse vleermuis onder de 1%-mortaliteitsnorm, respectievelijk met maximaal 11 en 3,7 te verwachten slachtoffers (zie tabel 4). Voor ruige dwergvleermuis kan een tijdelijke lichte overschrijding gedurende maximaal 3 jaar optreden, terwijl bij laatvlieger de exact berekende sterfte van ieder mee te cumuleren windpark onbekend is. Het berekend aantal slachtoffers in cumulatie voor ruige dwergvleermuis in de overlapfase is 13 en na afronding van de herstructurering 9 (1%-norm is 11). Voor laatvlieger is dat aantal niet exact te benaderen dan <3.

Datum

20 december 2023

Zaaknummer

2023-012524

Blad

18 van 21

Soortspecifieke analyse*Laatvlieger*

Om mogelijke negatieve effecten op ruige dwergvleermuis en laatvlieger nauwer in kaart te brengen, is voor beide soorten een nadere analyse uitgevoerd. Voor laatvlieger is bij de parken waarmee gecumuleerd is geen exact aantal slachtoffers aangegeven. Er is <1 genoteerd. Echter, gezien de aangescherpte SVZ voor windpark Horst & Telgt worden er 0,1 slachtoffers laatvlieger verwacht in windpark Horst & Telgt. Dit is nagenoeg verwaarloosbaar waarmee effecten op de staat van instandhouding nihil zijn.

Om effecten volledig uit te sluiten, is een Potential Biological Removal (PBR)³ analyse uitgevoerd. Voor laatvlieger komt deze voor dit gebied uit op 19 dieren. Dit is beduidend hoger dan de cumulatieve additionele sterfte die berekend is voor het windpark Horst en Telgt, Lorentz-Harderwijk en Windplan Groen samen (max. 3 dieren). De cumulatieve additionele sterfte is dusdanig onder de PBR dat een negatief effect op de staat van instandhouding van de betrokken populatie laatvliegers met zekerheid uitgesloten is

Ruige dwergvleermuis

Voor ruige dwergvleermuis geldt mogelijk een periode van maximaal 3 jaar waarin een tijdelijke overschrijding van de 1%-norm plaatsvindt. Dit heeft te maken met de herstructureringsfase van windpark Groen, waarvan de verwachting is dat de werkzaamheden medio 2029 afgerond zijn. Zoals de planning nu is, gaat windpark Horst & Telgt in 2026 in werking. Mogelijk is er dus een overlappende fase van maximaal 3 jaar waarin de 1%-norm tijdelijk overschreden wordt. Echter, gezien de aangescherpte SVZ voor windpark Horst & Telgt worden er 0,7 (<1) slachtoffers ruige dwergvleermuisen verwacht, nagenoeg verwaarloosbaar.

Ook voor ruige dwergvleermuis is een PBR-analyse³ uitgevoerd. Voor ruige dwergvleermuis komt deze voor dit gebied uit op 282 dieren. Dit betekent dat de additionele sterfte die door de populatie van de ruige dwergvleermuis gedragen kan worden 282 slachtoffers bedraagt. Dit is beduidend hoger dan de cumulatieve additionele sterfte die berekend is voor het windpark Horst en Telgt, Lorentz-Harderwijk en Windplan Groen (in de herstructurering) samen. De cumulatieve additionele sterfte is dusdanig onder de PBR dat een negatief effect op de staat van instandhouding van de betrokken populatie van de ruige dwergvleermuis met zekerheid uitgesloten is.

Monitoring

Tot slot: gedurende de eerste drie jaar na de ingebruikname van de turbines wordt de activiteit en migratie van vleermuisen gemonitord middels akoestische monitoringsmiddelen (zoals een batdetector met opnamefunctie) op gondelhoogte. Ook wordt conform het landelijke monitoringsprotocol voor windparken gemonitord op aanvaringsslachtoffers en wordt de activiteit en gebruik van het leefgebied in de omgeving van het plangebied gemeten.

Dit wordt tevens op vergelijkbare wijze voor vogels uitgevoerd. De resultaten worden jaarlijks met de provincie Gelderland gedeeld. Naar aanleiding van de uitkomsten van deze gecombineerde monitoring kan de SVZ worden herzien of verder gespecificeerd, in afstemming met de provincie Gelderland. De nadere uitwerking van de monitoring wordt beschreven in een monitoringsprotocol, dat minimaal 1 maand voorafgaand aan de start van de exploitatie van het windpark aan de provincie Gelderland ter goedkeuring wordt overlegd. De resultaten van de monitoring worden na afloop van de monitoringsperiode, jaarlijks voor een periode van in totaal 3 jaar, gedeeld met het bevoegd gezag. Waar nodig kan er bijgestuurd worden op de gestelde voorschriften en maatregelen.

Beoordelingskader

Tabel 7 geeft een overzicht weer van de relevante aspecten waarop getoetst is in het kader van de Wnb.

Tabel 7 Beoordeling van het toetsingskader

Toetsingskader	Beoordeling
Er is voldoende onderzoek uitgevoerd naar alle mogelijk voorkomende soortgroepen en alleen op de aangevraagde soorten treedt een effect op door het project.	Ja
Het onderzoek naar de aangevraagde soorten is door deskundigen uitgevoerd en door ons als voldoende beoordeeld.	Ja
De negatieve effecten op de aanwezige natuurwaarden worden met de voorgeschreven maatregelen voldoende gemitigeerd en gecompenseerd. <u>Toelichting:</u> <ul style="list-style-type: none"> De aanleg van het windpark dient zoveel mogelijk buiten het broedseizoen (1 maart tot 1 september) uitgevoerd te worden, evenals er rekening gehouden moet worden met de kwetsbare perioden van das. Als werken buiten de broedperiode niet mogelijk is, wordt voorafgaand een broedvogelcheck uitgevoerd en wordt het terrein ongeschikt gemaakt door vegetatie kort te maaien (max. < 10 cm boven maaiveld). De heiwerkzaamheden moeten in ieder geval buiten het broedseizoen (1 maart tot 1 september) plaatsvinden. De zeven windturbines worden voorzien van een stilstandvoorziening (SVZ) op maat, zoals gespecificeerd in voorschriften 14 – 17. Gedurende de eerste drie jaar na ingebruikname moet de activiteit en migratie van vleermuizen gemonitord worden middels akoestische middelen (zoals een batdetector met opnamefunctie) op gondelhoogte. Ook wordt conform het landelijke monitoringsprotocol voor windparken gemonitord op aanvaringsslachtoffers en wordt de activiteit en gebruik van het leefgebied in de omgeving van het plangebied gemeten. De resultaten worden jaarlijks gedeeld met de provincie Gelderland en de voorziening kan hierop mogelijk aangepast worden. 	Ja
De alternatieve locaties, werkwijze, inrichting en planning zijn voldoende afgewogen en er is geen bevredigend alternatief. <u>Toelichting:</u> <ul style="list-style-type: none"> De locatie van windpark Horst & Telgt ligt in agrarisch gebied, parallel aan de A28, en valt binnen het RES-zoekgebied Nuldernauwkust. Het plaatsen van windturbines zal gezien de brede verspreiding van beschermde soorten in Gelderland op iedere locatie tot aanvaringsslachtoffers onder vogels en vleermuizen leiden. Met de SVZ op maat is dat bij voor Horst & Telgt flink gereduceerd, tot onder de 1%-norm. Gecombineerd met overwegingen op gebied van infrastructuur, klimatologische omstandigheden en afstand tot bebouwd gebied is de beoogde locatie en werkwijze van Horst & Telgt een logische keuze. 	Ja
Het wettelijk belang waarvoor is aangevraagd zoals aangegeven in tabel 1 is van toepassing en voldoende onderbouwd. <u>Toelichting:</u> <ul style="list-style-type: none"> Het doel van het project is het bouwen en exploiteren van windturbines om daarmee een bijdrage te leveren aan de Nederlandse doelstelling om in 2030 te streven naar 49% CO2 reductie (en 95% in 2050). Daarmee wordt een bijdrage geleverd aan de beperking van klimaatverandering. 	Ja
De lokale staat van instandhouding van de aangevraagde soorten blijft gewaarborgd door het nemen van de voorgeschreven maatregelen.	Ja

Datum

20 december 2023

Zaaknummer

2023-012524

Blad

20 van 21

Op basis van het voorgaande hebben wij bepaald voor welke (aangevraagde) soorten welke verbodsbepalingen worden overtreden. Deze zijn weergegeven in tabel 1. Voor deze soorten en verboden wordt de ontheffing verleend. Dit komt overeen met de aangevraagde soorten en verboden.

Conclusie

Gelet op het voorgaande kan de gevraagde ontheffing worden verleend.

OVERIGE VERPLICHTINGEN

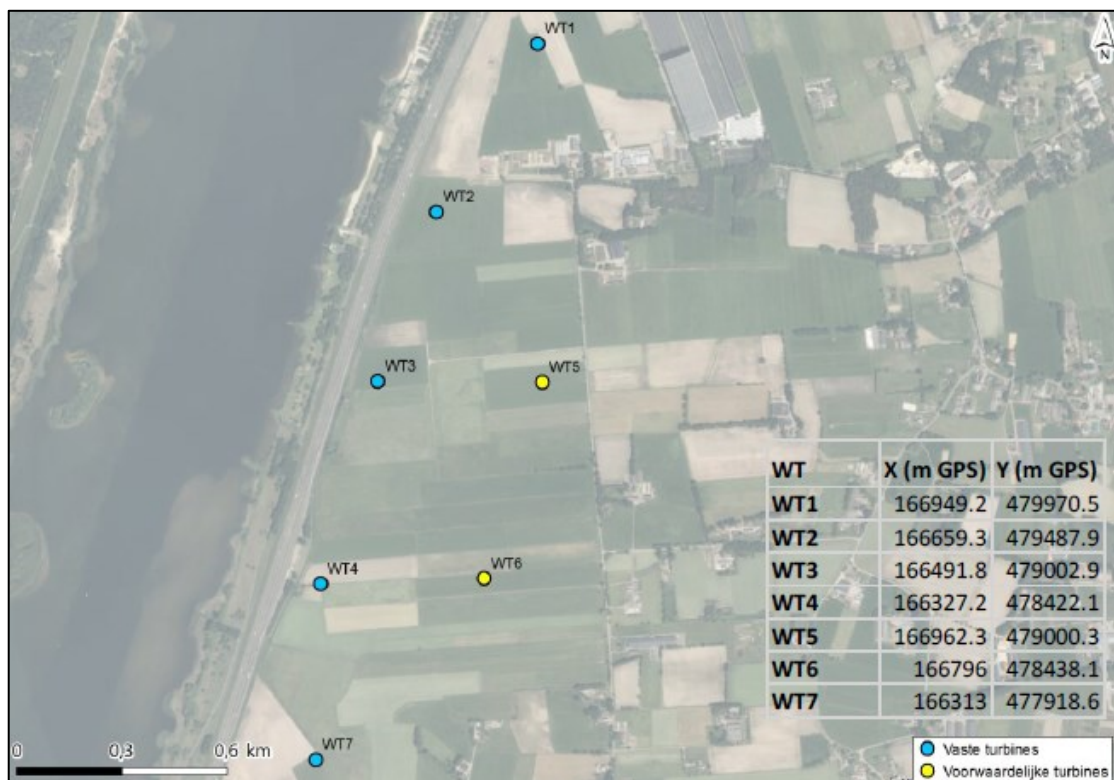
Wij wijzen u erop dat u zelf verantwoordelijk bent voor het verkrijgen van eventueel benodigde ontheffingen, vergunningen of toestemmingen op grond van andere wet- en regelgeving.

Datum
20 december 2023

Zaaknummer
2023-012524

Blad
21 van 21

BIJLAGE 2 – KAART PROJECTGEBIED

Figuur 1. De locaties van de zeven windturbines van Windpark Horst & Telgt te Ermelo (binnen gemeenten Ermelo en Putten), weergegeven met vijf blauwe en twee gele bollen. In de tabel zijn de X en Y coördinaten van de windturbines weergegeven.